

Rognkjeks/-kall



Status og råd

Bestandsvurderingen er basert på rognkjeksmengde i Barentshavet, hvor det meste av fisket foregår. Rognkjeksmengden var lav fram til 1997 og økte til en topp i 2006–2007. Økningen ser ut til å være en direkte effekt av redusert kvote i 1997 og var sterkt korrelert med økt temperatur og økt tilførsel av atlantisk vann. De senere årene har rognkjeks vist en stor utbredelse nord i Barentshavet.

Beregningen for 2016 viser at biomassen av gytemoden rognkjeks i Barentshavet er maksimalt 32 826 tonn, dvs. 2462 tonn rå rogn. Den prosentvise fangsten nådde sin høyeste verdi (75 %) i 1987, og har sunket betydelig siden kvoten ble redusert fra 6,5 til 2 tonn rogn per fartøy. Andelen fangst blir for det meste under 10 %. I 2016 var den cirka 3 %. Havforskningsinstituttets råd er å sette inn reguleringstiltak som sikrer at antall deltagende fartøyer ikke overskrider 300, og at total fangst blir maksimalt 400 tonn rå rogn.

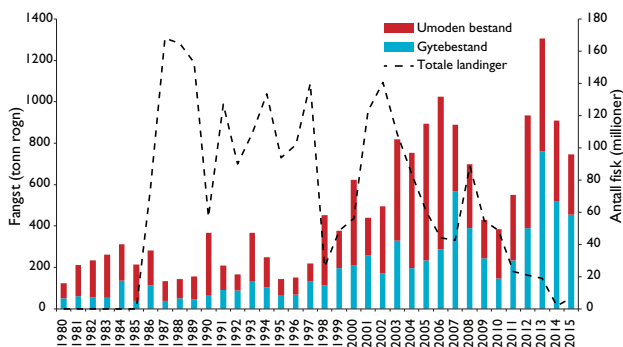
Fiskeri

Rognkjeks har blitt fisket siden 1950-tallet og foregår med småbåter mellom Lofoten og Varangerhalvøya på 10–40 meters dyp og i områder ut mot åpent hav. Fiskeriet skjer hovedsakelig i april–juni, når fisken vandrer til kysten for å gyte. Bare kjønnsmodne rognkjeks høstes for rogn. Rogna foredles ofte om bord, og avvik mellom hva som er levert og blir fisket forekommer (blant annet i 1997).

Landingene var på topp med 1300 tonn rogn i 1987, og har sunket jevnt siden tidlig på 2000-tallet. Deltakelse og fangster avhenger av markeds-situasjonen, og i 2016 var det kun 25 fartøyer som deltok. I 2016 ble det fisket veldig lite (65 tonn rogn) på grunn av krav fra markedet om MSC-sertifisering (Marine Stewardship Council certification). Den prosessen er nå i gang og beregnes å bli ferdigstilt neste år.

Beregning av rognkjeksbestanden

Data om rognkjeks som bifangst er registrert på tokt på 0-gruppe fisk i Barentshavet og er brukt til biomasseberegning. Lengdefordelinger har vist to topper, sannsynligvis juvenil og voksen fisk. Hvis vi antar at 1) all fisken over 20 cm representerer gytemoden fisk, 2) at rogn utgjør 25 % av en voksen rognkjeks og 3) at kjønnsfordelingen i vår vitenskapelige fangst var 30 % hunnfisk, kan vi gi et grovt estimat på hvor mye rogn i området som ble samlet under undersøkelsen.



Bestand og landinger av rognkjeksrogn.
Stock size and landings of lumpfish roe.

Kontaktperson: Caroline Durif | caroline.durif@imr.no

Rognkjeks (hunn) og rognkall (hann)

– *Cyclopterus lumpus* – Lumpfish

Andre navn: Rognkjølse

Familie: Cyclopteridae (rognkjeks og ringbuker)

Maksimal størrelse: Opptil 63 cm og 5,5 kg

Levetid: 7–8 år gammel

Leveområde: Tarebeltet første leveår, deretter fritt svømmende i havet. Lever fra Biscaya til Island og det nordlige Barentshavet.

Gyteområde og -tid: Gyter langs kysten av det østlige Atlanterhavet på grunt vann i hele utbredelsesområdet. Gyter om våren og gir da grunnlag for de fiskerier som foregår.

Fødevaner: Føden er i hovedsak plankton som finnes i de åpne vannmasser.

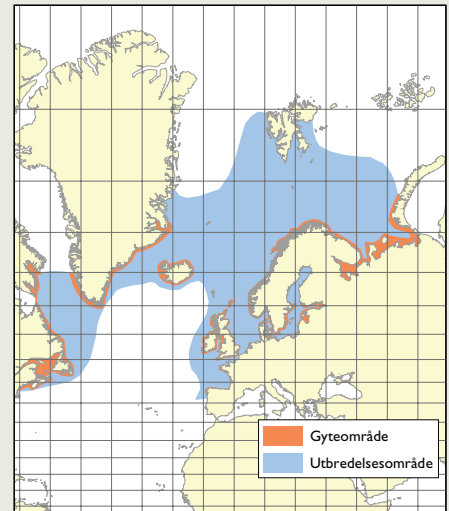
Nøkkeltall:

KVOTERÅD 2017: Havforskningsinstituttet gir råd om å begrense totaluttaket til 400 tonn rogn per år

KVOTE 2016: 4000 kg rå rogn per fartøy

NORSK FANGST 2015: 65 tonn rå rogn (436 tonn kjeks)

ANTALL DELTAKENDE BÅTER 2016: 29



Fakta om bestanden:

Rognkjeks og rognkallenes fødes om sommeren fra en eggklump som kallen har voktet i to måneder. Eggklumpen er gytt av flere kjeks fra februar til mai. De inviteres til en passende gyteplass av hannen som vokter den. Når eggene befruktes blir de klebrige og festes til fjell eller steiner på bunnen.

De små kjeksene og kallene vokser opp i tareskogen og søker skjul ved å feste seg med sugeskiven på tareblad der vi kan se dem som små knopper. Når de er ett år gamle, og litt større enn en golfball, svømmer de ut i åpent hav. Her beiter de på plankton i 2–4 år før de vandrer tilbake til kysten for å gyte.

Arten finnes i hele det østlige Atlanterhavet, Nordsjøen, Østersjøen og Barentshavet. Den kan vandre store avstander ut i havet, og det er uvisst om det finnes flere adskilte bestander og hvor store disse er. I Norge regner vi at hovedbestanden er fisk som gyter i Nordland, Troms og Finnmark, men det gyter mye fisk også på resten av kysten.

Rognkjeks som rensefisk i lakseoppdrett.

I den senere tid er rognkjeks blitt brukt som luseplukker i lakseoppdrett, og det er yngel av oppdrettede rognkjeks som blir brukt. Som alle nye arter i oppdrett, vil også denne arten ha sitt sett av utfordringer som må løses, men arten viser lovende takter som rensefisk. I motsetning til leppefisk kan rognkjeks brukes i hele landet siden den tolererer lave temperaturer godt.